

ערב פסח שחל בשבת

שבת הגדול

א. כשחל ערב פסח בשבת, נהגו החכמים לדרוש בהלכות בשבת שקודם השבת של ערב פסח כדי שהציבור ידע מה עליו לעשות קודם הפסח.

תענית בכורות

ב. הבכורות מקדימים להתענות ביום חמישי דהיינו י"ב בניסן. כיום נהגו הבכורות להשתתף בסעודת מצוה של סיום מסכת על כן ביום חמישי בבוקר יעשו את ה"סיום". (ועיין שו"ע ורמ"א סי' תע סע' ב).

ג. בכור שצם ביום חמישי י"ב בניסן, אסור לו לאכול עד שיבדוק החמץ, אולם מותר לו לטעום בלילה מיני מזונות או פירות כדי שיבדוק בישוב הדעת.

בדיקת חמץ

ד. מקדימים לבדוק את החמץ ביום חמישי בערב שהוא ליל שישי, היינו ליל י"ג בניסן. ומתחילים לבדוק בצאת הכוכבים, ומברכים "על ביעור חמץ" כבכל שנה אע"פ שאוכלים חמץ ביום שישי וביום שבת, כיון שמשעת הבדיקה כל החמץ שבבית מבוער, חוץ מאותו מקום שם הוא מצניע את חמצו לצורך סעודותיו עד זמן איסורו. (רא"ש פ"א סי' י ועיין ק"נ שם סברת הרמב"ם ורש"י, ועיין ר"ן שם פסחים פ"א שמסבירים באופנים אחרים).

ה. הנוהגים לפזר עשרה פתיתים של חמץ עטופים בנייר, יעשו זאת בליל זה, ואחר הבדיקה יאמרו: "כל חמירא" וכו'. כמו כל שנה גם בשנה זו אסור לאכול או ללמוד קודם בדיקה זו. מי שקשה עליו, ואינו יכול לבדוק כשהוא רעב - יטעם מיני מזונות או פירות כדי שיבדוק בישוב הדעת.

ו. יזהר להצניע במקום מיוחד את עשרת הפתיתים וכן את כל החמץ שנשאר לו ורוצה לאוכלו בליל שישי, יום שישי, ליל שבת ויום שבת, שאם יתפזר - יצטרך לחזור ולבדוק.

ז. יש להשגיח, כשנותנים פת לקטנים בליל שישי וביום שבת שלא יפוררו ולא יפזרו חמץ בבית.

יום שישי

ח. מתפללים תפילת שחרית כמו בכל יום שישי. ואף שבשנה רגילה יש שאינם אומרים "מזמור לתודה" - בשנה זו אומרים אותו לכל הדעות, וקורא ביום שישי שנים מקרא ואחד תרגום לפרשת השבוע.

ט. **ביעור חמץ** - בבוקר יבער את עשרת הפתיתים וכן כל חמץ שמצא בעת הבדיקה. ומשייר רק חמץ מצומצם לשתי סעודות שבת, וישייר גם כל חמץ שרוצה לאכול ביום שישי.

י. לאחר הביעור לא יאמר את נוסח הבטול "כל חמירא" כי החמץ עוד נשאר בביתו ועדיין אוכל ממנו, ויבטל את החמץ ביום שבת אחרי ארוחת בוקר.

יא. טוב לשרוף את החמץ הנ"ל בשעות המוקדמות לפני הצהריים. אם לא שרף את החמץ בשעות הנ"ל - יכול לשרוף במשך כל יום שישי עד זמן הדלקת הנרות של ערב שבת.

יב. טוב שימכור את החמץ לפני יום שישי. אם לא מכר - יכול למכור חמץ ביום שישי עד זמן הדלקת נרות שבת. וצריכים לברר ברבנות המקומית את סוף זמן מכירת חמץ באותו מקום.

יג. יום שישי מותר בעשיית מלאכה כמו כל יום שישי רגיל.

יד. יבדקו ביום שישי את עלי החסה והכרפס וישטפו וירחצו אותם לפני שבת. אם לא בדק בערב שבת - אסור לבדוק בשבת, ויבדוק היטב במוצאי שבת ליל פסח. ועדיף במקרה זה לקחת את הגזע של החסה או את הקלח ולא את העלים.

טו. טוב להכין את בשר הצלי או את הזרוע מיום שישי, ומותר להניחם במקרר ואפילו בהקפאה ויוציאם רק במוצאי שבת. אם לא צלה ביום שישי - יש

מחלוקת אם מותר לצלותו במוצאי שבת. על כן, אם שכח - יצלה בליל פסח על דעת לאכול ממנו ביום פסח או להאכילו לקטנים.

טז. למחמירים - טוב לפתוח את בקבוקי היין וחבילות המצות ביום שישי. אם לא פתח - יפתח בליל פסח. ובכל מקרה טוב לפתוח את החבילות באופן שלא יקרעו האותיות.

יז. הנוהגים לאפות מצה בערב פסח - יאפו בשנה זו בערב שבת אחר חצות. הנוהגים להכין תבלינים לחרוסת ודכים במדוכה - יכינו מערב שבת. אם לא הכינו - ירסקו בשינוי, כגון: במזלג או בסכין במוצאי שבת.

יח. האופה מצות ביום שישי יקפיד להפריש מהם חלה אחרי האפיה. אם לא הפריש ונזכר בליל פסח - יעשה שאלת חכם, כי יש הבדל בין חלת ארץ-ישראל לחלת חו"ל.

יט. יש להכין מערכת פמוטים כפולה לשבת ויום טוב, מכיון שאסור להדביק את הנרות בפמוטים ביום טוב. ואם לא הכין, מותר לתקוע את הנרות ואין להדביקם על ידי חימום. וכן יכין נר שדולק 26 שעות - כדי להעביר ממנו אש במוצאי שבת.

כ. יש להדליק נרות שבת במקום שבו אוכלים. אמנם אם אוכלים סעודת ליל שבת במרפסת או במקום שיש שם רוח ויש חשש שיכבו הנרות, לא ידליקו שם ותדליק האשה בברכה בתוך הדירה.

כא. טוב להכין נרות גדולים לליל פסח, כדי שיאירו עד סוף הסעודה, היינו עד אחר ההגדה, הסעודה וסוף ההגדה ("נרצה"), שזה קרוב לחצות הלילה. ובדיעבד אפשר להדליק נרות רגילים.

כב. טוב שיבשלו לשבת את כל האוכל כשהוא כשר לפסח בכלים כשרים לפסח.

כג. טוב להכין כלי הגשה וסכו"ם לשמוש חד פעמי, וכן רצוי להשתמש במפות נילון חד פעמיות, כדי שלא יכנס למחלוקת אם מותר לשטוף כוסות וצלחות שאכל בהם חמץ.

כד. אין מבשלים לשבת זו דייסת חמץ וכיוצא בזה (ש"ע תמז סע' ג), מכיון שהיא נדבקת בקערה וניקוי הסירים והצלחות הוא הכנה משבת ליום אחר. ואם

בישל - יקנח. את הדייסה. ואם אי אפשר לקנחו - יש להדיחו במעט מים להעביר את החמץ. (רמ"א שם).

כה. מצוה להתרחץ ביום שישי לכבוד החג. הנוהגים לטבול בערב החג, ירחצו ויטבולו ביום שישי. ורצוי, אם אפשר, לטבול גם ביום שבת.

כו. יש לאחסן את כל כלי החמץ במקום מיוחד ביום שישי. בדיעבד יכול לאחסנם ביום שבת קודם זמן הביעור. וכן יעשה בכלי חמץ שהשתמש בהם בשבת.

כז. כל הכלים שרוצה להשתמש בהם בפסח הטעונים הגעלה (ועיין לעיל פרק ה), יש להגעילם עד ערב שבת. ואם יש לו צורך גדול להכשיר כלי שהשתמש בו בשבת בשביל ליל הפסח - ישאל שאלת חכם כיצד להכשירו. (בליל פסח).

כח. מי שיש לו שינים תותבות - ישפשפם היטב ויערה עליהם מים חמים בערב שבת וטוב להניחם בתוך מים עם מלח. ואם יש חשש שמא יתקלקלו, יערה עליהם מכלי שני, והעיקר לנקות טוב.

כט. יש להשאיר לחם מצומצם לסעודת ליל שבת ויום שבת בבוקר, ורצוי לקנות לחמניות קטנות או פיתות אשר אינן משאירות פירורים, וגם כדי שיוכל לקיים בהן לחם משנה.

ליל שבת

ל. רגילים לעשות עירובי חצרות עם מצה, ובדרך כלל עושים זאת בערב פסח. ויש שנהגו לעשות עירוב חצרות בערב שבת חול המועד. בשנה שחל ערב פסח בשבת, יעשו כולם עירוב חצרות בערב שבת אחרי מנחה אך לפני קבלת שבת, ואם יש חשש שיגמרו את תפילת המנחה בין השמשות - יעשו את העירוב לפני מנחה.

לא. אומרים במה מדליקין בקבלת-שבת.

סעודות שבת

לב. יש הנוהגים לא לאכול מצה שלושים יום קודם הפסח, ויש הנוהגים מר"ח ניסן. אמנם מהדין האיסור הוא רק מהבוקר של ערב פסח ונוהגים

להחמיר גם. מהלילה. על כן לא נהגו לעשות סעודת שבת בליל שבת במצה. (וכל זאת בנוסף לטעם של ספק ברכות על מצה שיש מברכים עליה "מזונות" לפני פסח).

לג. וזהר שלא יערה מכלי ראשון של פסח לתוך צלחת של חמץ אפילו ריקה. ובדיעבד אם עירה תבשיל לצלחת חמץ ולא היה בצלחת חמץ - אין לאסור המאכל. ועדיף להשתמש בכלים חד פעמיים. (עיין שעה"צ סי' תמד ס"ק ד).

לד. טוב לאכול סעודות השבת במקום מיוחד, בחצר או במרפסת מרוצפת, ויפרוס על השולחן מפת ניילון, ויכסה את הלחם במפת נייר, משום חשש שידבקו פירורי חמץ במפת בד, ויזהר שלא יפלו פירורים ברצפה, וכן לא יאכל במקום שיש שטיח.

לה. יש הנוהגים לפרוס מפת ניילון מתחת לשולחן, כך שאם יפלו פירורים, יפלו על המפה.

לו. אחר גמר האכילה ינער בגדיו ויכנס לדירה. ולא יגע בכלים של פסח אלא אם כן רחץ ידיו.

לז. יש אומרים שיטאטא את הרצפה על ידי שינוי בבגד וכדו' כיון שאסרו לטאטא במטאטא רגיל שמא יישר את העפר שעל הרצפה. ובימינו שכל הדירות מרוצפות ואין בהן עפר - מקילים לטאטא בשבת עם מטאטא רגיל ובלבד שהמקום יהיה מרוצף. ובכל מקרה עדיף לטאטא במטאטא עם שערות רכות, ובפרט בשבת זו.

לח. מי שיש לו מקום לאכול בחצר שאינה מרוצפת או במקום מרוצף, יאכל במקום המרוצף כדי שיוכל לטאטא אותו. ובמקום שמותר לטאטא, טוב לטאטא במטאטא ישן ולזרוק אותו עם החמץ. (ורק שלא יפרק ולא ירכיב את מקל המטאטא בשבת). ואם אינו עושה כן, יש לנער את המטאטא חזק מהפירורים בפח האשפה שברחוב או בשירותים ומותר גם לשוטפו במים. ויבדוק שלא נשאר בו חמץ בין שערות המטאטא.

לט. אם אין לאדם מקום לאכול בו בשבת זו אלא בחצר שאינה מרוצפת, וכן חיילים הגרים באהלים שאינם מרוצפים - לא יטאטאו את מקום האכילה במטאטא עם שערות רכות ולא על ידי בגד מכיון שפעולה זו מיישרת את הקרקע והיא פעולה הדומה ל"חרישה" - "אשוויי גומות". על כן יכסה את

פרורי החמץ בחול אחרי הארוחה. ויזכרו להכין דלי מלא חול מערב שבת על דעת להשתמש בו בשבת ואז אין בחול זה איסור "מוקצה".

מ. אין לשטוף את הרצפה בשבת מחששות שונים. אין להחמיר לומר לגוי לטאטא בשבת זו, ויש חשש שהנכרים לא יטאטאו כראוי כיון שאינם מבינים חומרת איסור חמץ. (ורמב"ם שבת פכ"א הל' ג שמדקדוק לשונו משמע שמותר לטאטא במטאטא ואין צריך בגד דווקא. שו"ע שלו, משנ"ב שם ס"ק טו ועיין ביאור הלכה שם מש"כ בדעת הגאון ושאר פוסקים, כה"ח ס"ק טז, לב, עיין בא"ח ש"ר צו ג).

יום שבת

מא. שחרית - ישכימו להתפלל, ורצוי להתפלל כותיקין עם הנץ החמה על מנת שיספיקו לאכול סעודת שבת בפת קודם זמן איסור חמץ.

מב. המתפללים אחר הנץ החמה לא יאריכו בניגונים ועליות כדי שיספיקו לקיים את סעודת השבת בניחותא ולא בחיפזון.

מג. הפטרה - גם אלה שלא נוהגים להפטיר "וערבה לה" בשבת הגדול רגילה, נוהגים בשבת ערב פסח להפטיר "וערבה לה". (ומלאכי ג, ד). ולדעת הגאון מפטירין בפרשת השבוע.

מד. סעודות שבת - הדרך הטובה ביותר לנהוג בשבת זו, היא לבשל אוכל כשר לפסח, ולאכול אותו עם פיתות שאינן מתפוררות על מפת ניילון ולהשתמש בכלים חד פעמיים.

מה. יש פורסים מפת ניילון תחת השולחן ובסביבותיו וזורקים אותה אחר האוכל. גם משתמשים בכלים חד-פעמיים על מנת שלא לשטוף כלים משאריות חמץ משבת לצורך יום חול. ויזרקם בפח ברשות הרבים שלא יהא ברשותו חמץ, ומי שאינו מטלטל - יתנם למי שמטלטל שיזרוק באשפה. במקום שאין עירוב כשר, יאכל בכלים של חמץ וישטפם לאחר האכילה.

מו. אם יש לו סיר על האש והאוכל מבושל כל צרכו ורוצה להוציא ממנו חלק עבור סעודת שחרית - מותר. ואף שיש מחמירים בכך מחשש למגיס - במקום מצוה מותר. ולדעת חכמי אשכנז יש להחמיר גם באופן זה כל זמן שמונח על האש.

מז. אחרי האוכל - לאחר סיום סעודת שחרית, ירחץ את ידיו וינער את בגדיו. וטוב להחליף את המגבות. וטוב שהמבוגרים, וכל שכן הילדים, יחליפו את בגדיהם, שיש בהם חשש לפירורי חמץ. ואם נמצאו בבגדים פירורי חמץ - ינערום ויניחם עם כלי החמץ לפני שיגיע זמן הביעור. ואחר כל זה ינקה את הרצפה כאמור לעיל (סעיפים לז - מ).

מח. אחר שאכל בשבת זו סעודת שחרית, ינער המפה שאכלו בה ויקנח את הקערות באצבעו, ויטמנם מן העין עם שאר כלי חמץ.

מט. יאסוף כל החמץ שבבית, בתוך ניילון ונייר ויזרקם לאשפה הציבורית. מי שמחמיר בטלטול בשבת או גר במקום בלי עירוב כשר, יפורר את החמץ ויזרקם לשירותים, ויעשה זאת לפני שעה רביעית, ובדיעבד עד סוף שעה חמישית. או יתן אותו לגוי כל זמן שמותר בהנאה. לאחר שעה חמישית אין לטלטלו, אלא יכפה עליו כלי וישרוף אותו במוצאי יום טוב.

נ. בשבת בבוקר, אחרי האוכל, חייב לבטל את החמץ ויאמר: "דחזיתיה ודלא חזיתיה דביערתיה ודלא ביערתיה" ויאמר זאת, לפני סוף זמן ביעור חמץ. (שהוא ארבע שעות זמניות מעלות השחר).

נא. טוב שיאמר שאין הוא רוצה שכלי של פח האשפה שלו או המשותף לו ולאחרים, יזכה בחמץ שמכניסים בתוכו.

נב. המשתמש בצלחות חמץ - אם יכול לנקותם ביד, הנה מה טוב. ואם לא - ידיהם במי סבון ולא במטלית ולא בספוג, וישתדל להניחם במקומות המיועדים לכלי חמץ, לפני זמן הביעור.

נג. **שטיפת פה וניקוי שיניים** - ישטוף פיו וינקה שיניו במברשת ששערותיה רכות או עשויות מניילון וישתמש במשחת שיניים נוזלית. ואולם אם יוצא לו דם מהחניכיים - לא ישתמש במברשת, אלא ינקה שיניו בקסמים דקים ובזהירות גדולה. (ואתם הקסמין העשויים מעץ יבדוק שמא משוחין בשמן שאינו כשר לפסח).

נד. אף אדם שנהג בכל שבתות השנה שלא להשתמש במברשת שיניים כלל - בשבת זו מותר לצחצח ואין צריך "התרת נדרים", למרות שלא אמר שעושה כן בלי נדר, כיון שאין כוונתו לבטל מנהגו שלא לצחצח במברשת

אלא נוהג כמתירים על מנת להנצל בפעם זו מאיסור חמץ. ועוד סיבה שאין לחשוש למנהגו כיון שכשיקבל את המנהג עליו אנו עדים בו שלא התכוון לקבל מנהג זה גם לערב פסח שחל בשבת.

נה. המשתמש במברשת בשבת יזהר תמיד שלא לשוטפה לאחר השימוש שהרי זה "מכין משבת לחול". אולם בשבת זו אם רואה שהמברשת מלוכלכת בפירורים, יכול לשוטפה ויתכוון להשתמש בה במשך היום. ואפילו אם אינו מתכוון להשתמש בה אחר כך - אפשר להקל לשוטפה, ועדיף להשתמש במברשת שהשתמש בה כל השנה ולזרקה לאחר השימוש.

נו. מי שיש לו שנייים תותבות יכשירם ביום שישי, וישתדל לא לאכול דבר חם ביותר או חריף בליל שישי וביום שבת בבוקר. אחר סעודת שבת ינקם וישפוך עליהם מים חמים מכלי שני ויתכוון לנקות אותם ולא להגעילם.

נז. בעלי שנייים תותבות, וכן מי שיש לו חורים בשנייו, טוב שביליל שבת וביום שבת יאכל "כזית" חמץ טבולים במים, ויבלע ולא ילעס.

מנחה וסעודה שלישית

נח. תפילה - מתפללים מנחה גדולה ואין אומרים "צדקתך". אחרי תפילת מנחה יאמרו סדר "קרבן-פסח", ככתוב במחזורים, מדין "ונשלמה פרים שפתינו", ורק אחר כך יערוך סעודה שלישית.

נט. סעודה שלישית - יש בעיה כיצד לערוך סעודה שלישית בערב פסח שחל בשבת - לחם אינו יכול לאכול אחרי הצהרים, ולפני הצהרים אי אפשר לערוך סעודה שלישית. גם מצה אסור לאכול בערב פסח, ובפירות ובבשר יוצא אדם ידי חובה רק בדיעבד.

ס. יש מתירים לאכול אחר חצות היום מצה מבושלת אך אנו לא נהגנו כן שהרי הרמב"ם כתב: "אסרו חכמים לאכול מצה בערב הפסח, כדי שיהיה הכר לאכילתה בערב, ומי שאכל מצה בערב הפסח, מכין אותו מכת מרדות עד שתצא נפשו". ויש שאינם גורסים "עד שתצא נפשו" - רמב"ם, הלכות חמץ ומצה ו יב. ויש אומרים שלדעת הרמב"ם, אין לאכול אפילו מצה מבושלת כל היום.

ומכיון שהלכה זו חמורה ביותר, אנו מתרחקים מכל האופנים של אכילת מצה בערב פסח, אלא אם כן היא טחונה מערב שבת ומבושלת.

סא. בגלל הבעיות הנ"ל נמצאו דרכים שונות לקיים מצוות סעודה שלישית. יש נוהגים לפצל בבוקר את הארוחה לשניים: נוטלים ידיים, אוכלים פת חמץ "כביצה" ומברכים ברכת המזון, ועושים הפסקה ואחר כך שוב נוטלים ידיים ואוכלים שוב "כביצה" פת חמץ. וכל זאת כדי שהארוחה השנייה תחשב להם כסעודה שלישית. על דרך זו יש חולקים רבים כיון שלדעת השו"ע והבא"ח לא יוצאים ידי חובת סעודה שלישית בארוחה הנאכלת קודם חצות וקודם תפילת מנחה, ומלבד זאת אין להרבות בברכות. ושו"ע רצא ס' ב. ה, משנ"ב כב, כה"ח לד. בא"ח ש"ש חיי שרה יד.

סב. יש נוהגים לאכול בסעודה שלישית תבשילים כשרים לפסח. ואף על פי שעל פי הזהר הקדוש אין בשבת זו חובת סעודה שלישית, מהיות טוב נוהגים לעשות סעודה בעוגות קמח מצה או במצה כתושה ומבושלת בחמין. ומוסיפים עם המצה הזו בשר או עוף, ביצה, או תפו"א וכדו'. והחכם עיניו בראשו לאכול מעט ובשעה מוקדמת על מנת שיאכל בלילה מצה בתיאבון. ועיין כה"ח תמוז ס"ק חי. ובשו"ע שם בס' א וברמ"א שם תוס' פסחים צט ע"ב משנ"ב ס"ק ח, מג"א שיש חוצים את סעודת הבוקר לשתי סעודות, ויש מפקפקים, ועיין בא"ח ה, הגאון שם ס"ק ז שעיקר סעודה שלישית לפי הזהר היא רק בפת).

סג. על כן רצוי להכין מערב שבת "קציצות" או "קנידלך" העשויים מצה טחונה מעורבת עם ביצה ויבשל אותה תוך החמין, ויאכל ממנה סעודה שלישית ביחד עם עוף או בשר או בלעדי, ויברך עליה "מזונות" ואחר כך "על המחיה". ואם לא הכין כן - יקיים סעודה שלישית בבשר ודגים. ואם גם זה לא הכין, יקיים סעודה שלישית בפירות, ורצוי משבעת המינים. (עיין שו"ע ס' רצא ס' ה).

סד. מהדין מותר לאכול בסעודה שלישית בערב פסח עוגיות שנאפו מקמח למצה שנילוש עם מי פרות. ויש אוסרים וראוי לנהוג כמותם, כדי לא להכנס לספק ברכות ומעיד כמה טעמים.

סה. טוב לעשות סעודה שלישית לפני השעה העשירית. (זמנית - שהיא כשלוש שעות קודם השקיעה). ואם אחר - לא יאכל בה מזונות אלא בשר, פירות או ירקות. וגם מאלה לא יאכל הרבה כדי שיאכל בלילה בתיאבון.

- סו.** מותר לאכול פירות לאחר שעה עשירית, אולם אמרו חז"ל, מצוה על האדם להרעוב עצמו ערב הפסח, כדי שיאכל מצה לתיאבון. ובערב פסח שחל להיות בשבת, אם אדם מרגיש רעב לאחר שעה עשירית - מותר לו לאכול מעט פירות או ירקות, אבל לא ימלא כרסו מהם. (שו"ע תעא סע' א).
- סז.** הנוהגים לקבוע סעודה שלישית על היין - לא ישתו בשבת זו יין כדי לא לאבד את התיאבון לקראת הלילה.

הכנה בשבת למוצאי שבת

סח. הכנות - אין לעשות שום הכנות לסדר ליל פסח, אפילו לא סידור השולחן, מכיון שאסור להכין משבת ליום טוב.

סט. שינה בשבת תענוג, ובפרט בשבת זו, אך כיון שאין מכינים משבת ליום טוב לא יאמר אדם: "אני ישן בשבת בכדי שאוכל להיות ער בליל הסדר", אולם מותר לחשוב כך. ועיין ספר חסידים סי' רסו, ושו"ע סי' שז סע' ח, מש"ב סי' רצ ס"ק ד, ועיין בא"ח ש"ר צו ז).

ע. טוב להרבות ביום זה בלימוד תורה ובפרט בהלכות פסח והסדר.

עא. טלטול מצה - אין לטלטל בשבת זו מצה שמורה מלאכת יד שהיא "מוקצה" כיון שהיא דבר חשוב ויקר שאי אפשר להשתמש בו בשבת. ודבר זה אסור בין בבית בין בעיר בין אם יש בה עירוב ובודאי אם אין. אולם מצת מכונה אפילו שמורה מותר לטלטלה כיון שאין אדם מקפיד שלא להאכילה לקטנים, וכל שכן שמצה רגילה מותר לטלטל.

עב. מי ששוהים בשבת זו בביתם ובליל הסדר מתארחים מחוץ לביתם, ורוצים לאכול ממצה שמורה, מלאכת יד, שלהם - יעבירו את המצות למקום ה"סדר" ביום שישי או במוצאי שבת. אם לא העבירו - יש לסמוך על המקילים לטלטל מצה שמורה בשבת, אם הכין אותה על מנת לתת ממנה גם לילדים קטנים.

מוצ"ש - ליל הסדר

עג. תפילה - מקדימים להתפלל ערבית של יום טוב כעשר דקות לפני זמן יציאת השבת שבלוח. התפילה ככל ליל פסח, ואחרי "אתה בחרתנו" לפני

"ותתן לנו", אומרים "ותודיענו". ואם שכח לומר אינו חוזר. אולם אסור לו לעשות שום מלאכה, אפילו מלאכה המותרת ביום טוב.

עד. אשה שלא התפללה ערבית, או איש ששכח לומר "ותודיענו" בתפילה, אסור להם לעשות שום מלאכה שאסורה בשבת ומותרת ביום טוב עד שיאמרו: "ברוך המבדיל בין קודש לקודש".

עה. מאחר ומתפללים ערבית מאוחר, ונוהגים לומר הלל בבית כנסת, יש למהר וללכת לבית לקדש. (יש מקומות בחו"ל שאינם אומרים הלל כלל בבית הכנסת). וכן יש למהר לגמור את הסעודה לפני חצות לילה כדי שיאכל אפיקומן לפני חצות. ובמיוחד לאלה שמחמירים לגמור את ההלל של ההגדה לפני חצות.

עו. הדלקת נרות - אחרי זמן "צאת השבת" על פי הלוח. טוב שהאשה תדליק מיד נרות של יום טוב וצריכה להיזהר להעביר מאש דולקת, וכן שלא תכבה את הגפרור או הנר שבידה. ונהוג לברך לפני ההדלקה: "להדליק נר של יום טוב" ו"שהחיינו".

עז. קידוש- הבדלה - בשנה שחל ערב פסח להיות בשבת, מברכים בקידוש במוצאי שבת חמש ברכות, וסימנם יקנה"ז: יין, קידוש, נר, הבדלה, זמן: א. יין - "בורא פרי הגפן". ב. קידוש - "אשר בחר בנו וכו' מקדש ישראל והזמנים". ג. נר - "ברוך אתה ה' אלוהינו מלך העולם בורא מאורי האש". (ויסתכל על הנרות שהדליקה האשה). ד. הבדלה - "ברוך אתה ה' אלוהינו מלך העולם המבדיל וכו' ברוך אתה ה' המבדיל בין קודש לקודש". ה. זמן - "שהחיינו".

עה. קידוש של ליל פסח - יש הנוהגים לאומרו בישיבה, ולפיכך נוהגים הם לומר גם את ההבדלה מיושב. הנוהגים כדעת האר"י, וכן נוהגים הספרדים, עומדים הן בקידוש והן בהבדלה.

עט. שכח להבדיל - לדעת מרן השולחן ערוך - שכח לומר הבדלה בקידוש ונזכר לפני אכילת כרפס, יקח כוס של יין ולא יברך הגפן, יברך על הנר ויאמר הבדלה עם ברכה וישתה מן היין. התחיל את ההגדה ונזכר שלא הבדיל לפני ששותה כוס שני - יברך על הנר ויבדיל וישתה בלא ברכת הגפן. ויזהר שלא ישתה באמצע אמירת ההגדה מים אפילו פחות מהשיעור.

נזכר תוך הסעודה - מפסיק ולוקח כוס יין, אם נוהג לשתות תוך הסעודה, יברך על הנר ויבדיל. ואם אינו נוהג לשתות יין - יברך הגפן קודם ברכת הנר והבדלה.

אם נזכר אחר ברכת המזון - יברך על כוס שלישי הגפן, אחר כך נר והבדלה.

אם נזכר אחר כוס שלישי - יגמור את ההלל, יקח כוס רביעי ויברך ברכת הנר וברכת הבדלה.

אם נזכר אחר כוס רביעי - יקח כוס יין ויברך הגפן, נר והבדלה. (שו"ע תעג סע' א. משנ"ב ס"ק ד, ה).

כל הדינים האלה שייכים גם לנשים כאשר אין גבר שמוציא אותן ידי חובה.

פ. שכח להבדיל - לדעת הרמ"א - שכח לומר הבדלה בקידוש ונזכר לפני אכילת כרפס, שיש לברך הגפן על כל כוס וכוס, יאכל כרפס ללא הבדלה, ויאמר הבדלה על כוס שני ויברך הגפן, נר והבדלה. (שו"ע ר"ז שם סע' ז), ויש מסופקים אם מותר לאכול כרפס ללא הבדלה. (ביאור הלכה סי' תעג ד"ה "עד שהתחיל").

נזכר אחר שהתחיל הגדה - יקח כוס שני ויברך הגפן, נר והבדלה. נזכר תוך כדי הסעודה - יקח כוס שני ויברך הגפן, נר והבדלה. ואם רגיל לשתות יין בתוך הסעודה, יקח כוס ויברך עליו רק נר והבדלה.

נזכר מיד אחר ברהמ"ז - יקח כוס שני ויברך הגפן, נר והבדלה. נזכר אחר ברהמ"ז, תוך אמירת ההלל, יגמור את ההלל, יקח כוס רביעי ויברך הגפן, נר והבדלה.

נזכר אחר שתיית כוס רביעי, יברך על כוס יין הגפן, נר והבדלה. כל הדינים האלה שייכים גם לנשים כאשר אין גבר להוציא אותן ידי חובה.

פא. הגדה - בנוסח ההגדה אין שום שינוי. אולם בסוף ההגדה, בברכת "גאל ישראל", יש אומרים שיאמר: "מן הפסחים ומן הזבחים", ויש אומרים שלא ישנה, אלא יאמר כרגיל: "מן הזבחים ומן הפסחים" ככל שנה, והכוונה על פסח הבא.